

Risicofactor roken bij baarmoederhalsafwijkingen: systematische literatuurreview

Dr. Renée Ebisch (Radboudumc), Dr. Olga van der Hel (Integraal Kankercentrum Nederland), Ir. Gerdien B. de Jonge (Erasmus MC), Dr. Tessa Magnée (IVO), Prof. Leon Massuger (Radboudumc), Dr. Gert-Jan Meerkerk (IVO), Dr. Gera E. Nagelhout (IVO), Dr. Barbara van Straaten (IVO). Oktober 2019.

Achtergrond

Baarmoederhalskanker is de vierde meest voorkomende vorm van kanker bij vrouwen wereldwijd. Kanker van de baarmoederhals wordt voorafgegaan door een premaligne stadium van cervicale intra-epitheliale neoplasie (CIN). Voor de screening op baarmoederhalsafwijkingen wordt cytologische screening wereldwijd in toenemende mate vervangen door de detectie van aanwezigheid van het hoog-risico humaan papillomavirus (hrHPV). Een klein deel van de hrHPV-infecties leidt tot baarmoederhalskanker. Roken wordt beschreven als één van de risicofactoren voor het persisteren van een hrHPV-infectie. De exacte rol van roken op de vele stappen binnen de cervicale carcinogenese is echter niet bekend.

Doel: de relatie tussen roken en het persisteren van een hrHPV-infectie, het ontwikkelen en verergeren van CIN en de ontwikkeling van cervixcarcinoom in kaart brengen.

Methode

We includeerden:

- empirische studies,
- gepubliceerd van 2009 tot en met 2018
- populatie in de leeftijd van 18 tot en met 65 jaar,
- over de relatie tussen het roken van tabak en het persisteren van hrHPV, de ontwikkeling of verergering van CIN en/of de ontwikkeling van cervixcarcinoom.

Databases: Embase, Medline (Ovid), Cochrane Central, Web of Science en Goole Scholar.

Flowdiagram van het selectieproces en aantal gevonden artikelen

2591

- Na verwijdering duplicaten
- Vanaf 2004
- Gescreend op basis van titel en abstract door 2 onderzoekers

220

- Na exclusie op relevantie voor onderzoeksvragen
- Vanaf 2009
- Full-tekst doorgenomen door 2 onderzoekers

62

- Na exclusie op criteria
- Data-extractie, Risk of Bias en GRADE-beoordeling

Resultaten

Relatie roken – HPV-infectie

- De relatie tussen roken en het persisteren van een HPV-infectie wordt niet eenduidig bevestigd.
- Eén studie toont dat meer dan 20 sigaretten per dag een significant verhoogd risico geeft op het persisteren van een HPV-infectie.
- Er wordt geen bewijs gevonden dat stoppen met roken effectief is voor het normaliseren van het risico op het persisteren van een HPV-infectie.

Voor deze resultaten geldt een zeer lage GRADE-bewijskracht.

Relatie roken – CIN

- De meeste studies vinden een correlatie tussen roken en het ontwikkelen van CIN, maar met weinig vertrouwen in de schatting.
- Nagenoeg alle studies wijzen op een dosis-effectrelatie tussen het aantal jaar roken (>10) en/of het aantal sigaretten (>10) en het ontwikkelen of verergeren van CIN.
- Er wordt bewijs gevonden voor een afname van het risico op CIN na stoppen met roken.

Voor deze resultaten geldt een zeer lage GRADE-bewijskracht.

Relatie roken – cervixcarcinoom

- Er wordt bewijs gevonden dat roken een onafhankelijke risicofactor is voor ontwikkeling van cervixcarcinoom.
- Er wordt bewijs gevonden voor een dosis-effectrelatie voor roken en ontwikkeling van cervixcarcinoom.
- Er wordt bewijs gevonden voor een relatie tussen stoppen met roken en normalisatie van het risico op cervixcarcinoom.

Voor deze resultaten geldt een lage tot zeer lage GRADE-bewijskracht.

Conclusie

Er kan -met voorzichtigheid- gesteld worden dat roken een verhoogd risico geeft op baarmoederhalsafwijkingen.

De gevonden studies hadden belangrijke beperkingen. Daarom is beter onderzoek nodig naar het risico van roken op baarmoederhalsafwijkingen.